

# MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

DEPARTAMENT STRATEGII, KWALIFIKACJI I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

## **Mechanizm współpracy i koordynacji w zakresie uczenia się przez całe życie dla województwa warmińsko-mazurskiego**

Mechanizm współpracy i koordynacji w zakresie uczenia się przez całe życie dla województwa warmińsko-mazurskiego został opracowany w ramach współpracy Ministerstwa Edukacji i Nauki z przedstawicielami Województwa Warmińsko-Mazurskiego<sup>1</sup>.

Mechanizm określa cele i zasady umożliwiające wspieranie wdrażania w tym koordynacji i monitorowania Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (ZSU 2030) na poziomie regionalnym, poprzez integrację kluczowych w województwie podmiotów, partnerstw realizujących działania na rzecz rozwijania umiejętności<sup>2</sup>.

Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030<sup>3</sup> wskazuje osiem Obszarów oddziaływania, rozumianych jako kluczowe obszary polityki na rzecz rozwijania i wykorzystywania umiejętności. Każdemu z Obszarów oddziaływania zostały przypisane Tematy działania, rozumiane jako zidentyfikowane wyzwania. Z kolei w obrębie Tematów działania określono Kierunki działań, tj. ogólnie zdefiniowane przedsięwzięcia, podmioty kluczowe oraz podmioty odpowiedzialne za Tematy działań. Zestawienie Obszarów oddziaływania, Tematów działania oraz Kierunków działań, stanowiących układ odniesienia dla działań na rzecz rozwijania, przedstawiono w załączniku nr 2.

---

<sup>1</sup> Współpraca z województwem warmińsko-mazurskim została uregulowana w drodze deklaracji, zawartej pomiędzy Ministerstwem Edukacji i Nauki a Zarządzeniem Województwa Warmińsko-Mazurskiego (kopia deklaracji w załączniku nr 1). Niniejszy mechanizm stanowi produkt projektu realizowanego przez Ministerstwo Edukacji i Nauki pn.: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu centralnym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie (edukacja formalna, edukacja pozaformalna i uczenie się nieformalne)”, dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (Działanie 2.14 Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie).

<sup>2</sup> Umiejętności – zdolność do prawidłowego i sprawnego wykonywania określonego rodzaju czynności, zadania lub funkcji. Przez „prawidłowe wykonywanie” rozumie się wykorzystywanie w działaniu odpowiedniej wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz stosowanie się do norm społecznych, w szczególności odnoszących się do danego rodzaju działalności. Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030, część ogólna, str. 6.

<sup>3</sup> Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 składa się z dwóch części: ogólnej (Uchwała nr 12/2019 Rady Ministrów z dnia 25 stycznia 2019 r. w sprawie przyjęcia dokumentu strategicznego „Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część ogólna)”) i szczegółowej (Uchwała nr 195/2020 Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej „Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030 (część szczegółowa). Polityka na rzecz rozwijania umiejętności zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie”).

Mechanizm może zostać wdrożony w województwie warmińsko-mazurskim po otrzymaniu środków zewnętrznych na funkcjonowanie Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji i biur<sup>4</sup>, o których mowa w rozdziale 3. *Podmioty zaangażowane w realizację mechanizmu.*

## 1. Cel mechanizmu

Celem mechanizmu jest umożliwienie wsparcia wdrażania w tym koordynacji i monitorowania ZSU 2030 w województwie warmińsko-mazurskim.

Cel ten będzie realizowany w szczególności poprzez:

- 1) wspieranie w województwie realizacji polityki na rzecz rozwijania umiejętności;
- 2) integrowanie w województwie działań różnych podmiotów, partnerstw na rzecz rozwijania umiejętności.

## 2. Zasady mechanizmu

Mechanizm współpracy, w tym koordynacji w zakresie uczenia się przez całe życie w województwie warmińsko-mazurskim opiera się na następujących zasadach:

- 1) integrowanie długofalowych działań na rzecz rozwijania umiejętności w województwie,
- 2) współpraca podmiotów, partnerstw które:
  - a. określają kierunki działań na rzecz umiejętności w regionie o zasięgu subregionalnym i regionalnym,
  - b. dystrybuują środki finansowe na działania na rzecz umiejętności w regionie,
  - c. realizują działania na rzecz umiejętności w regionie,
  - d. monitorują stopień realizacji działań na rzecz umiejętności w regionie, w tym wykorzystanie środków finansowych,
- 3) dbałość o spójność polityki państwa i województwa na rzecz rozwijania umiejętności, w tym poprzez nawiązanie do dokumentów o charakterze strategicznym, w szczególności do ZSU 2030, Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku), Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego „Warmińsko – Mazurskie 2030”, a także poprzez nawiązanie do regionalnych inteligentnych specjalizacji;

---

<sup>4</sup> Środki zewnętrzne na ten cel zostały uwzględnione w ramach inwestycji A3.1.1 Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności pn.: Wsparcie rozwoju nowoczesnego kształcenia zawodowego, szkolnictwa wyższego oraz uczenia się przez całe życie.

- 4) dbałość o inkluzję społeczną i zawodową osób w każdym wieku poprzez inicjowanie lub wspieranie działań mających na celu rozwijanie ich umiejętności na wszystkich etapach edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego;
- 5) promowanie idei uczenia się przez całe życie w województwie.

### 3. Podmioty zaangażowane w realizację mechanizmu

Mając na uwadze cel oraz zasady, mechanizm stanowi narzędzie doradcze **Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego** w celu dostosowania do aktualnych potrzeb w zakresie kształtowania kompetencji w województwie.

#### Wojewódzki Zespół Koordynacji

W województwie warmińsko-mazurskim zostanie powołany Wojewódzki Zespół Koordynacji jako ciało wspierające wdrażanie, w tym koordynację i monitorowanie ZSU 2030 w województwie warmińsko-mazurskim. Docelowa nazwa zostanie określona w momencie powołania.

W „Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności”, przyjęto założenie, że skład podmiotów stanowiących Wojewódzki Zespół Koordynacji w każdym województwie zostanie dobrany w oparciu o koncepcję pięciu filarów:<sup>5</sup>

**FILAR 1: OŚWIATA**, tj. przedstawiciele kluczowych podmiotów z obszaru kształcenia w województwie:

- urząd marszałkowski: komórka odpowiedzialna za edukację, w tym szkolnictwo wyższe
- wojewódzka(-ie) placówka(-ki) doskonalenia nauczycieli
- kuratorium oświaty
- szkoły (podstawowe, ponadpodstawowe)
- uczelnie
- parki naukowo- technologiczne

**FILAR 2: GOSPODARKA**, tj. przedstawiciele kluczowych podmiotów z obszaru rynku pracy w województwie:

- urząd marszałkowski: komórka odpowiedzialna za gospodarkę, w tym współpracę z przedsiębiorcami
- wojewódzki urząd pracy: komórka odpowiedzialna za rynek pracy
- wojewódzka jednostka wspierająca rozwój przedsiębiorczości (agencja rozwoju regionalnego)
- regionalne organizacje zrzeszające pracodawców

---

<sup>5</sup> Projekt „Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności”, kwiecień 2021 r.

- specjalne strefy ekonomiczne
- regionalne inteligentne specjalizacje

**FILAR 3: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE**, tj. przedstawiciele kluczowych podmiotów z obszaru polityki rozwoju w województwie:

- urząd marszałkowski: komórka odpowiedzialna za zarządzanie strategiczne, politykę rozwoju regionalnego

**FILAR 4: FUNDUSZE EUROPEJSKIE**, tj. przedstawiciele kluczowych podmiotów z obszaru zarządzania i wdrażania środków unijnych w województwie:

- urząd marszałkowski: komórka odpowiedzialna za fundusze europejskie,
- wojewódzki urząd pracy: komórka odpowiedzialna za fundusze europejskie

**FILAR 5: DIALOG SPOŁECZNY**, tj. przedstawiciele kluczowych podmiotów z obszaru budowania relacji w województwie:

- Konwent Powiatów
- Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego
- Wojewódzka Rada Rynku Pracy
- Konwent Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy

Mając na uwadze powyższe założenie **ustala się, że Wojewódzki Zespół Koordynacji dla województwa warmińsko-mazurskiego powstanie w oparciu o następujące podmioty, między innymi:**

**FILAR 1: OŚWIATA:**

- komórki merytoryczne właściwych urzędów, przedstawiciele organów prowadzących oraz podmiotów zajmujących się szeroko rozumianą edukacją

**FILAR 2: GOSPODARKA:**

- Komórki merytoryczne właściwych urzędów oraz przedstawiciele podmiotów zajmujących się szeroko rozumianą gospodarką

**FILAR 3: ZARZĄDZANIE STRATEGICZNE:**

- Komórki merytoryczne właściwych urzędów oraz przedstawiciele podmiotów zajmujących się szeroko rozumianym zarządzaniem strategicznym

**FILAR 4: FUNDUSZE EUROPEJSKIE:**

- Komórki merytoryczne właściwych urzędów oraz przedstawiciele podmiotów zajmujących się funduszami europejskimi

**FILAR 5: DIALOG SPOŁECZNY:**

- Komórki merytoryczne właściwych urzędów oraz przedstawiciele podmiotów zajmujących się szeroko rozumianym dialogiem społecznym

Skład Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji zostanie określony w drodze uchwały Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego i na dalszych etapach prac w regionie może ulec on zmianie, co nie wymaga wprowadzenia zmian w niniejszym mechanizmie.

Zadania Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji, jako ciała doradczego, dla wspierania wdrażania w tym koordynacji i monitorowania ZSU 2030 w województwie warmińsko-mazurskim, obejmują **przedstawianie Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego stanowisk, w tym opinii i rekomendacji, dotyczących inicjatyw i przedsięwzięć realizowanych w województwie w obszarze polityki uczenia się przez całe życie**, co będzie realizowane m.in. poprzez:

- 1) systematyczny przegląd inicjatyw i przedsięwzięć realizowanych w województwie warmińsko-mazurskim w obszarze polityki uczenia się przez całe życie;
- 2) analizowanie kwestii, wpływających na politykę uczenia się przez całe życie w województwie warmińsko-mazurskim;
- 3) wspieranie działań służących efektywnemu wydatkowaniu w województwie warmińsko-mazurskim środków przeznaczonych na uczenie się przez całe życie.

Obszary, w ramach których Wojewódzki Zespół Koordynacji przedstawia Zarządowi Województwa Warmińsko-Mazurskiego stanowiska, w tym opinie i rekomendacje, dotyczące inicjatyw i przedsięwzięć realizowanych w województwie w obszarze polityki uczenia się przez całe życie, mogą dotyczyć:

- a) założeń wykorzystania środków europejskich przeznaczonych na rozwijanie umiejętności w województwie warmińsko-mazurskim,
- b) zawodów o szczególnym znaczeniu dla warmińsko-mazurskiego rynku pracy (w kontekście *Prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy* ogłaszanej przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania), służących wspieraniu szkół prowadzących kształcenie zawodowe w zakresie organizacji szkoleń branżowych dla nauczycieli kształcenia zawodowego,
- c) rozwijania umiejętności kadr zarządzających i kadr uczących w edukacji formalnej (m.in. dla placówek doskonalenia nauczycieli),
- d) rozwoju oferty i organizacji kształcenia formalnego, w tym w zakresie dostępności oraz współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym (np. określanie rekomendacji dla organów prowadzących szkoły i placówki),
- e) rozwoju oferty uczelni wyższych w zakresie kierunków kształcenia, form pracy ze studentami) oraz współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym,
- f) rozwoju Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji w województwie,
- g) rozwoju mechanizmów potwierdzania efektów uczenia się w województwie (RPL, ang. Recognition of Prior Learning),
- h) promocji narzędzi wsparcia przedsiębiorców w zakresie podnoszenia umiejętności zarządzania zasobami ludzkimi, oraz podnoszenia umiejętności

osób pracujących, w tym określanie rekomendacji dotyczących wykorzystania środków z Krajowego Funduszu Szkoleniowego,

- i) rozwoju systemu doradztwa zawodowego, m.in. poprzez sieci współpracy, wymiany doświadczeń doradców zawodowych i pracodawców, monitoring efektywności systemu doradztwa zawodowego w województwie oraz podnoszenia kompetencji doradców zawodowych zatrudnionych w instytucjach oświatowych i instytucjach rynku pracy,
- j) mechanizmów aktywizowania dorosłych i społeczności lokalnych na rzecz rozwijania umiejętności, w tym w zakresie uczenia się nieformalnego,
- k) analiz i badań w ujęciu powiatowym dotyczących kluczowych branż w regionie w kontekście dostępnej oferty edukacyjnej szkół/placówek kształcenia zawodowego, zapotrzebowania pracodawców na kompetencje oraz zawodów deficytowych i nadwyżkowych wraz z opracowaniem wniosków,
- l) zarządzania zmianą edukacyjną i potencjałem instytucjonalnym.

Tryb i zasady działania Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji zostaną uregulowane oddzielnym dokumentem.

Elementem zapewniającym funkcjonowanie Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji jest **biuro**. Do zadań biura należy:

- 1) przygotowywaniu analiz, sprawozdań w obszarze uczenia się przez całe życie w województwie,
- 2) przygotowywaniu propozycji rozwiązań dla kwestii zgłaszanych przez członków Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji,
- 3) integracji interesariuszy z obszaru uczenia się przez całe życie w województwie,
- 4) obsłudze organizacyjnej Wojewódzkiego Zespołu Koordynacji,
- 5) wsparcie procesu zarządzania projektem.

Załączniki:

- 1. Kopia deklaracji współpracy pomiędzy Ministerstwem Edukacji i Nauki a Zarządem Województwa Warmińsko-mazurskiego.
- 2. Tabela zawierająca Obszary oddziaływania, Tematy działań oraz Kierunki działań ZSU 2030.

## MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI

DEPARTAMENT STRATEGII, KWALIFIKACJI I KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

### DEKLARACJA WSPÓŁPRACY

#### Ministerstwo Edukacji i Nauki

reprezentowane przez:

Panią Marzenę Machałek – Sekretarza Stanu, Pełnomocnika Rządu do spraw wspierania wychowawczej funkcji szkoły i placówki, edukacji włączającej oraz kształcenia zawodowego

oraz

#### Województwo Warmińsko-Mazurskie

reprezentowane przez:

Pana Gustawa Marka Brzezina – Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Pana Mirona Sycza – Wicemarszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego

- zwane dalej łącznie „Stronami”

poprzez podpisanie niniejszego dokumentu wspólnie

#### wyrażają wolę współpracy

w zakresie realizacji projektu pozakonkursowego pn.: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu centralnym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie (edukacja formalna, edukacja pozaformalna i uczenie się nieformalne) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Działania 2.14 Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Beneficjentem projektu jest Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Intencją Stron jest wspólne podejmowanie działań służących wypracowaniu mechanizmów współpracy i koordynacji w zakresie uczenia się przez całe życie dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W celu optymalnego wypracowania powyższych mechanizmów, Województwo Warmińsko-Mazurskie wyznaczy osobę do udziału w sieci współpracy i wymiany doświadczeń na poziomie regionalnym oraz do bieżących kontaktów z pracownikami Ministerstwa Edukacji i Nauki.

Ministerstwo Edukacji i Nauki

SEKRETARZ STANU  
Pełnomocnik Rządu  
do spraw wspierania  
wychowawczej funkcji  
szkoły i placówki, edukacji  
włączającej oraz kształcenia  
zawodowego  
  
Marzena Machałek

Województwo Warmińsko-Mazurskie

Marszałek  
Województwa Warmińsko-Mazurskiego  
  
Gustaw Mark Brzezina

WICEMARSZAŁEK  
Województwa Warmińsko-Mazurskiego  
  
Miron Sycz

STARSZY INSPEKTOR

  
Anna Rysańska  
Biura Strategii i Monitoringu

GLÓWNY SPECJALISTA

  
Katarzyna Doroszkiewicz

Warszawa, 28 października 2021 r.

ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa, tel. +48 22 34 74 195, sekretariat.DSKKZ@mein.gov.pl,  
www.mein.gov.pl

  
Anna Rysańska

Fundusze Europejskie  
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita  
Polska

Ministerstwo  
Edukacji i Nauki

Unia Europejska  
Europejski Fundusz Społeczny

DYREKTOR  
Departamentu Europejskiego  
dusz  
  
Michał Opiołczyński

Obszar oddziaływania		Temat działania		Kierunek działania		
Nr	Nazwa	Nr	Nazwa	Nr	Nazwa	
1	UMIĘTNOŚCI PODSTAWOWE, PRZEKROJOWE I ZAWODOWE DZIECI, MŁODZIEŻY I OSÓB DOROSŁYCH	1	Upowszechnianie istniejących oraz opracowanie i wdrażanie nowych rozwiązań diagnozujących predyspozycje i umiejętności dzieci, młodzieży i osób dorosłych	1.1	wypracowanie i wdrażanie rozwiązań, w tym uwzględniających ICT i AI, w zakresie diagnozowania predyspozycji i umiejętności osób w każdym wieku	
				1.2	upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie diagnozowania predyspozycji i umiejętności osób w każdym wieku	
				1.3	diagnozowanie potrzeb dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodziny na przykład w zakresie badań przesiewowych, wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, instytucjonalnego, organizacyjnego, prawnego oraz wdrażanie rozwiązań w tym obszarze	
				1.4	diagnozowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie wspomaganie rozwoju dzieci, młodzieży i osób dorosłych ze szczególnym uwzględnieniem podmiotowości osoby uczącej się	
				1.5	diagnozowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie wspomaganie rodzin, między innymi poprzez wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, instytucjonalne, organizacyjne, prawne	
				1.6	diagnozowanie i wypracowanie rozwiązań służących wsparciu więzi rodzinnych i rodzicielskich	
		2	Upowszechnianie istniejących oraz opracowanie i wdrażanie nowych rozwiązań na rzecz rozwoju umiejętności podstawowych i przekrojowych oraz zawodowych dzieci, młodzieży i osób dorosłych	2.1	rozwijanie i upowszechnianie efektywnych metod nauczania i uczenia się prowadzących między innymi do umiejętności: wykorzystywania nabytej wiedzy odpowiednio do celu i sytuacji; stosowania twórczych rozwiązań; utrzymania wysokiej motywacji do uczenia się	
				2.2	rozwój umiejętności osób w każdym wieku na wszystkich etapach edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego, w tym:	
					• rozwijanie umiejętności zarządzania wiedzą	
					• wykorzystanie ICT i AI w ramach edukacji formalnej	
					• rozwijanie umiejętności programowania w ramach edukacji formalnej	
					• wzmocnienie świadomości i rozwijanie umiejętności wykorzystania technologii AI, w tym rozwijanie i promowanie etyki dotyczącej AI, na przykład w ramach szkolnych programów nauczania i programów studiów	
					• opracowanie i upowszechnienie działań cyfrowych, w tym kursów online, w formatach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami	
					• wypracowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie indywidualizacji nauczania, między innymi poprzez wykorzystanie narzędzi cyfrowych	
• upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie indywidualizacji nauczania						
• opracowanie i wdrażanie materiałów dydaktycznych wspierających proces samokształcenia z uwzględnieniem zróżnicowanych możliwości psychofizycznych osób uczących się						
• rozwijanie publicznej oferty e-materiałów ukierunkowanych na rozwój umiejętności						
• doskonalenie metod i sposobów oceniania oraz sprawdzania efektów uczenia się						
• opracowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie monitorowania i zapewniania wysokiej jakości kształcenia osób o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych						
• stworzenie i rozwijanie ogólnodostępnej bazy zasobów metodycznych do pracy z osobami o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych						
• wspieranie dzieci, młodzieży i rodzin w zakresie integralnego rozwoju fizycznego, psychicznego, emocjonalnego i społecznego oraz rozwoju więzi						



		<ul style="list-style-type: none"> <li>• wspieranie dorosłych, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, w zakresie integralnego rozwoju fizycznego, psychicznego, emocjonalnego i społecznego oraz rozwoju więzi międzypokoleniowych</li> <li>• wspieranie umiejętności osób zdolnych w kierunku pełnego wykorzystania ich talentów, które nie jest możliwe w standardowych formach pracy szkolnej</li> <li>• wspieranie środowiska rodzinnego uczniów zdolnych w zakresie rozwijania ich umiejętności i talentów</li> <li>• wspieranie dzieci, młodzieży i rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym w zakresie rozwijania umiejętności, w tym wyrównywanie szans dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin o deficytach środowiskowych i ekonomicznych</li> <li>• wspieranie umiejętności osób z różnorodnymi trudnościami w uczeniu się oraz ograniczeniami wynikającymi ze stanu zdrowia fizycznego i psychicznego</li> <li>• wspieranie umiejętności cudzoziemców i obywateli polskich powracających z zagranicy</li> <li>• wspieranie umiejętności osób narażonych na wykluczenie społeczne i zawodowe</li> <li>• wspieranie wychowawczej i społecznej funkcji szkoły</li> <li>• wspieranie wychowawczej, edukacyjnej i więziotwórczej funkcji rodziny</li> </ul>
		2.3 zwiększanie uczestnictwa osób dorosłych, w tym zwłaszcza nisko wykwalifikowanych lub z niskimi umiejętnościami podstawowymi, w procesie uczenia się przez całe życie (edukacja formalna, pozaformalna, uczenie się nieformalne i uczenie się w miejscu pracy)
		2.4 rozwijanie istniejących i tworzenie nowych rozwiązań na rzecz powrotu opiekunów osób zależnych na rynek pracy, ze szczególnym uwzględnieniem działań kierowanych do kobiet
		2.5 wzmacnianie współpracy instytucji szkolnictwa wyższego i nauki z instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej
		2.6 wzmacnianie współpracy międzyuczelnianej na poziomie krajowym i międzynarodowym, w tym mobilności osób uczących się
		2.7 popularyzacja nauk ścisłych i przyrodniczych, nauk inżynieryjno-technicznych i sztuki w edukacji formalnej i pozaformalnej, w tym wyposażenie/doposażenie szkół, placówek systemu oświaty, uczelni
		2.8 promowanie kooperacji między naukami ścisłymi a naukami społecznymi i humanistycznymi
		2.9 popularyzacja wśród dziewcząt i kobiet nauk ścisłych i przyrodniczych oraz nauk inżynieryjno-technicznych jako kierunków kształcenia i specjalizacji zawodowej
3	Wspieranie rozwoju kapitału społecznego na rzecz rozwoju umiejętności w ramach edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego	3.1 wykorzystanie potencjału społeczności lokalnej, w tym lokalnych instytucji i organizacji, na rzecz aktywizacji edukacyjnej, zawodowej i prorodzinnej mieszkańców 3.2 wspieranie rodzin w budowaniu rodzinnego kapitału społecznego, w tym realizacji funkcji więziotwórczej, opiekuńczej, wychowawczej i edukacyjnej 3.3 promowanie wartości rodzinnych, społecznych, obywatelskich i kulturowych 3.4 wspieranie tradycyjnych i tworzenie nowych ról społecznych seniorów 3.5 zwiększanie zaangażowania dzieci, młodzieży i osób dorosłych w życie publiczne, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie umiejętności dialogu i współpracy</li> <li>• kształtowanie postaw poszanowania dla innych, zaufania oraz rozumienia złożoności kulturowej i historycznej świata</li> <li>• usprawnianie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami</li> <li>• rozwijanie znajomości oraz umiejętności stosowania w codziennym życiu podstawowych dla obywatela aktów prawnych oraz budowanie świadomości znaczenia prawa dla kształtowania poczucia bezpieczeństwa obywateli i budowania prawidłowych relacji między nimi</li> </ul>

				<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie i wzmocnienie form aktywności obywatelskiej, między innymi poprzez promowanie wolontariatu</li> <li>• promowanie zaangażowania rodzin na rzecz budowania więzi lokalnych</li> <li>• podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwijanie świadomości narodowej i kulturowej</li> </ul>				
			3.6	wspieranie współpracy instytucji i organizacji zajmujących się rozwojem umiejętności na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym				
2	ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI W EDUKACJI FORMALNEJ – KADRY ZARZĄDZAJĄCE	4	Wspieranie kadr zarządzających w edukacji formalnej w tworzeniu warunków dla rozwoju umiejętności	4.1	<p>rozwijanie umiejętności przywódczych osób odpowiedzialnych za zarządzanie instytucjami edukacji formalnej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie umiejętności doboru nowych kadr</li> <li>• rozwijanie umiejętności uzewnętrzniania potencjału pracowników</li> <li>• zarządzanie procesami podejmowania decyzji i przepływu informacji umożliwiającymi tworzenie uczącej się organizacji</li> <li>• rozwijanie umiejętności prowadzenia negocjacji i mediacji w celu rozwiązywania konfliktów</li> </ul>			
				4.2	<p>wspieranie osób odpowiedzialnych za zarządzanie instytucjami edukacji formalnej w realizacji zadań administracyjnych i zarządzanie procesami edukacyjnymi, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie umiejętności stosowania przepisów prawa oraz tworzenia aktów wewnętrznych</li> <li>• rozwijanie umiejętności planowania, pozyskiwania i zarządzania środkami finansowymi</li> <li>• rozwijanie umiejętności planowania projektów edukacyjnych, zarządzania projektami krajowymi i zagranicznymi oraz środkami finansowymi tych projektów</li> <li>• wsparcie w tworzeniu i udziale w sieciach wsparcia i współpracy na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym</li> <li>• rozwijanie umiejętności wykorzystywania rezultatów badań naukowych w procesie planowania pracy instytucji edukacji formalnej i pozaformalnej</li> </ul>			
				4.3	przygotowanie i rozwój narzędzi monitoringu i ewaluacji we wspieraniu funkcjonowania instytucji edukacji formalnej			
				4.4	<p>wspieranie współpracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• pomiędzy instytucjami edukacji formalnej</li> <li>• instytucji edukacji formalnej z instytucjami edukacji pozaformalnej i pracodawcami, jednostkami samorządu terytorialnego i innymi instytucjami na rzecz rozwijania umiejętności</li> </ul>			
				4.5	modernizacja/doposażenie/wyposażenie szkół i innych jednostek systemu oświaty oraz uczelni, w tym niwelowanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i dydaktycznych w celu zwiększenia dostępności do oferty edukacyjnej dla osób doświadczających ograniczeń w funkcjonowaniu, w szczególności uwarunkowanych niepełnosprawnością			
				4.6	stwarzanie warunków do potwierdzania umiejętności osób uczących się, wykraczających poza podstawę programową lub program studiów			
				4.7	rozwijanie krajowej i zagranicznej oferty i podnoszenie jakości praktyk i staży dla kadry zarządzającej w edukacji formalnej			
				4.8	upowszechnianie mobilności krajowej i międzynarodowej kadry zarządzającej			
				5.1	rozwijanie oferty doskonalenia zawodowego w zakresie zarządzania potencjałem umiejętności kadry uczącej, między innymi organizacja pracy kadry uczącej i stwarzanie optymalnych warunków do rozwoju, zarządzanie umiejętnościami kadry uczącej, zarządzanie czasem			
				5.2	<p>rozwijanie umiejętności kadry zarządzającej w zakresie stwarzania warunków dla doskonalenia zawodowego w zakresie umiejętności dydaktycznych i metodycznych kadry uczącej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• wspieranie merytoryczne w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzenia zajęć</li> </ul>			
						5	Wspieranie kadr zarządzających w edukacji formalnej w zakresie zarządzania umiejętnościami kadry uczącej	

				<ul style="list-style-type: none"> <li>• wspieranie w przygotowaniu programów nauczania i programów studiów</li> <li>• wspieranie w upowszechnianiu metod nauczania sprzyjających kształtowaniu postaw kreatywności i innowacyjności</li> <li>• rozwijanie doradztwa metodycznego</li> </ul>
			5.3	rozwijanie umiejętności planowania, monitorowania i ewaluacji procesów edukacyjnych
			5.4	rozwijanie umiejętności kadry zarządzającej w zakresie wspierania kadry uczącej w autoewaluacji oraz korzystaniu z jej wyników dla doskonalenia własnej pracy
			5.5	rozwijanie umiejętności kadry zarządzającej w zakresie wspierania kadry uczącej w zapobieganiu sytuacjom kryzysowym i radzeniu sobie w takich sytuacjach
			5.6	rozwijanie kultury pracy sprzyjającej współpracy i zespołowości oraz interdyscyplinarności, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• wzajemne uczenie się</li> <li>• coaching, tutoring, mentoring</li> <li>• koleżeńskie obserwacje zajęć</li> <li>• superwizje</li> <li>• korzystanie z różnorodnych metod i źródeł danych służących do oceny pracy i wsparcia kadry uczącej</li> <li>• współpraca z podmiotami zewnętrznymi, w tym z placówkami systemu oświaty</li> </ul>
			5.7	rozwijanie umiejętności kadry zarządzającej w zakresie wspierania kadry uczącej w godzeniu życia zawodowego z osobistym
			5.8	rozwijanie umiejętności kadry zarządzającej w zakresie wspierania kadry uczącej w rozwijaniu relacji interpersonalnych ze wszystkimi uczestnikami procesu uczenia, między innymi współpraca międzypokoleniowa, z rodzicami/opiekunami uczniów i środowiskiem lokalnym
			5.9	rozwijanie umiejętności kadry zarządzającej w zakresie wspierania kadry uczącej w wykorzystaniu ICT i AI w pracy dydaktycznej i wychowawczej
3	ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI W EDUKACJI FORMALNEJ – KADRY UCZĄCE	6	Wspieranie rozwoju umiejętności zawodowych kadr uczących w edukacji formalnej	6.1 rozwijanie umiejętności zarządzania własnym rozwojem i karierą zawodową, z uwzględnieniem życia rodzinnego i osobistego 6.2 rozwijanie wsparcia dydaktycznego i metodycznego, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• wspieranie merytoryczne w zakresie nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć</li> <li>• wspieranie w rozwijaniu umiejętności stosowania aktywizujących metod, narzędzi i form nauczania adekwatnych do realizowanych programów nauczania lub programów studiów oraz możliwości i potrzeb osób uczących się</li> <li>• wspieranie w upowszechnianiu metod nauczania i uczenia się sprzyjających kształtowaniu postaw kreatywności i innowacyjności</li> <li>• wspieranie w przygotowaniu programów nauczania i programów studiów</li> <li>• doradztwo metodyczne</li> <li>• coaching, tutoring, mentoring</li> </ul> 6.3 upowszechnianie krajowych i międzynarodowych dobrych praktyk pracy dydaktycznej i wychowawczej 6.4 upowszechnianie autoewaluacji oraz korzystania z jej wyników dla doskonalenia własnej pracy 6.5 rozwijanie oferty doskonalenia zawodowego w zakresie znajomości i umiejętności posługiwania się nowoczesnymi metodami i technikami w pracy dydaktycznej, w tym z wykorzystaniem ICT i AI 6.6 tworzenie i wzmacnianie formalnych i nieformalnych sieci wsparcia kadry uczącej 6.7 wspieranie w zakresie przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu 6.8 rozwijanie umiejętności podnoszenia kondycji fizycznej, psychicznej i emocjonalnej osób uczących się

			6.9	Rozwijanie umiejętności z zakresie instruktażowego projektowania szkoleń, metodyki zdalnego nauczania w oparciu o e-learning, blended learning, platformy szkoleniowe, webinaria, grywalizację oraz MOOC-i
			6.10	rozwijanie umiejętności prowadzenia negocjacji i mediacji w celu rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym, akademickim i w ich otoczeniu
			6.11	rozwijanie umiejętności pracy/współpracy, w tym:
				• z rodzicami/opiekunami uczniów i innych osób uczących się
				• ze społecznością lokalną (mieszkańcami, instytucjami/organizacjami)
				• ze zdolnym uczniem, słuchaczem, studentem, doktorantem, uczestnikiem studiów podyplomowych, uczestnikiem pozaszkolnej formy kształcenia ustawicznego
				• z uczniami, słuchaczami, studentami, doktorantami, uczestnikami studiów podyplomowych i uczestnikami pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego z rodzin o niskim statusie społeczno-ekonomicznym
				• z uczniami i rodzicami/opiekunami uczniów zagrożonych przedwczesnym kończeniem nauki
				• z doradcami zawodowymi z publicznych służb zatrudnienia
				• z uczniami, słuchaczami, studentami, doktorantami, uczestnikami studiów podyplomowych i uczestnikami pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego z różnorodnymi trudnościami w uczeniu się oraz ograniczeniami wynikającymi ze stanu zdrowia fizycznego i psychicznego
				• z cudzoziemskimi i powracającymi z zagranicy polskimi uczniami, słuchaczami, studentami, doktorantami, uczestnikami studiów podyplomowych i uczestnikami pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego
				• z osobami dorosłymi
			6.12	wspieranie kadr akademickich w rozwijaniu umiejętności dydaktycznych i metodycznych kierowanych do innych niż studenci grup odbiorców
			6.13	rozwijanie umiejętności w zakresie edukacji włączającej, patriotycznej, prorodzinnej, międzykulturowej, międzypokoleniowej, obywatelskiej, zdrowotnej, ekologicznej i ekonomicznej
			6.14	rozwijanie umiejętności instruktażowego projektowania form doskonalenia zawodowego, metodyki zdalnego nauczania, między innymi w oparciu o e-learning, blended learning, platformy szkoleniowe, webinaria, grywalizację oraz MOOC-i
			6.15	rozwijanie krajowej i zagranicznej oferty oraz podnoszenie jakości praktyk i staży
			6.16	upowszechnianie mobilności krajowej i międzynarodowej kadry uczącej
			6.17	rozwijanie umiejętności planowania projektów edukacyjnych, zarządzania projektami krajowymi i zagranicznymi, a także środkami finansowymi tych projektów
			6.18	wzmocnienie oferty doskonalenia w zakresie rozwijania umiejętności posługiwania się językiem obcym przez kadrę uczącą
			6.19	upowszechnianie tworzenia szkół ćwiczeń
			6.20	wzmocnienie oferty doskonalenia w kontekście potrzeb związanych z zapewnieniem wysokiej jakości edukacji włączającej, na przykład: superwizje, kursy w formule online, budowanie zasobów materiałów metodycznych
			6.21	wspieranie działań placówek doskonalenia nauczycieli między innymi w zakresie doradztwa metodycznego, ICT i AI
			6.22	wspieranie w przygotowaniu opisu i włączenia do ZSK kwalifikacji związanych z pracą kadr uczących
		7	7.1	rozwijanie ścieżek kształcenia prowadzących do wykonywania zawodu nauczyciela
			7.2	rozwijanie możliwości przygotowania do wykonywania zawodu:
		7		Wspieranie i rozwijanie procesów nadawania

	uprawnień do wykonywania zawodu nauczyciela i funkcjonowania w zawodzie		<ul style="list-style-type: none"> <li>• nauczyciela przedmiotów zawodowych – dla studentów wszystkich kierunków</li> <li>• nauczyciela przedmiotów zawodowych szkolnictwa artystycznego – dla studentów uczelni artystycznych</li> </ul>		
		7.3	wzmocnienie komponentu doradztwa zawodowego dla studentów na kierunkach przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela		
		7.4	monitorowanie, ewaluowanie i doskonalenie procesów przygotowania zawodowego nauczycieli		
		7.5	zwiększanie atrakcyjności i podnoszenie prestiżu zawodu nauczyciela		
		7.6	monitorowanie, ewaluowanie i doskonalenie pracy nauczycieli		
		7.7	przewodzenie badań w obszarze formalnych i nieformalnych uwarunkowań pracy nauczycieli		
		7.8	rozwijanie umiejętności niezbędnych do właściwego przygotowania kadr uczących w miejscu pracy (instruktorów, opiekunów praktyk)		
		8	Rozwijanie kultury pracy szkoły opartej na współpracy, zespołowości i interdyscyplinarności	8.1	wypracowanie i wdrażanie innowacyjnych form, metod i narzędzi pracy kadr uczących w edukacji formalnej, adekwatnych do wyzwań współczesnej edukacji i zmieniającej się roli nauczyciela w zróżnicowanym społeczeństwie;
	8.2			adaptacja zawodowa nauczycieli	
	8.3			rozwijanie zespołowego charakteru pracy kadr uczących w edukacji formalnej, w tym:	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzajemne uczenie się od siebie</li> <li>• coaching, tutoring, mentoring</li> <li>• koleżeńskie obserwacje lekcji</li> <li>• superwizja</li> </ul>	
				8.4	korzystanie z różnorodnych metod i źródeł danych służących do oceny efektywności pracy i wsparcia kadr uczących w edukacji formalnej
				8.5	rozwijanie współpracy międzyprzedmiotowej w celu realizacji podstawy programowej
	8.6			rozwijanie umiejętności kadry uczącej w edukacji formalnej i personelu niepedagogicznego w zakresie współpracy z rodzicami/opiekunami uczniów i szerszym otoczeniem społecznym szkoły, współpracy międzypokoleniowej	
	8.7			określenie roli i zadań personelu niepedagogicznego wspierającego pracę kadr uczących w edukacji formalnej	
	8.8			wspieranie cyfryzacji procesów uczenia, w tym:	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie umiejętności w zakresie kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość</li> <li>• przygotowanie rozwiązań dla uruchomienia egzaminów w formule online oraz multimedialnych zadań egzaminacyjnych</li> <li>• rozwijanie i upowszechnianie rozwiązań informatycznych dla wsparcia edukacyjno-specjalistycznego (na przykład: e-świadectwa, aplikacja mobilna dla uczniów pozwalająca przeglądać własne wyniki egzaminów zewnętrznych, system porównywania pracy szkół)</li> <li>• rozwijanie oferty szkoleniowej dotyczącej wagi pozyskiwania, gromadzenia, analizy, przetwarzania i świadomego wykorzystywania danych oraz budowania świadomości i rozumienia technologii AI</li> </ul>	
				9.1	rozbudowa oferty doskonalenia zawodowego kadry kształcącej i doskonalącej z zakresu:
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• najnowszych teorii pedagogicznych, psychologicznych, socjologicznych i wyników badań edukacyjnych</li> <li>• znajomości i umiejętności posługiwania się nowoczesnymi i skutecznymi metodami i technikami w pracy dydaktycznej, w tym z wykorzystaniem ICT i AI</li> <li>• przygotowania psychologicznego, rozwijania umiejętności interpersonalnych, umiejętności doradczych</li> <li>• wypracowania i wdrażania rozwiązań w zakresie rozwijania umiejętności zindywidualizowanej pracy wychowawczej i dydaktycznej</li> </ul>	
	9	Rozwijanie umiejętności kadr kształcących i doskonalących kadry uczące w edukacji formalnej			

					<ul style="list-style-type: none"> <li>• dydaktyki akademickiej</li> <li>• projektowania kształcenia i doskonalenia nauczyciela z wykorzystaniem instruktazowego projektowania szkoleń, metodyki zdalnego nauczania, między innymi w oparciu o e-learning, blended learning, platformy szkoleniowe, webinaria, grywalizację oraz MOOC-i</li> <li>• prowadzenia badań naukowych w obszarze uczenia się</li> </ul>				
				9.2	wzmacnianie mobilności krajowej i międzynarodowej kadry kształcącej i doskonalącej nauczycieli				
				10	Rozwijanie praktyk i staży krajowych i zagranicznych dla studentów wszystkich kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela	10.1	opracowanie i wdrażanie standardów realizacji praktyk i staży		
						10.2	wspieranie, w celu organizacji praktyk i staży, współpracy uczelni kształcących do zawodu nauczyciela ze szkołami i innymi jednostkami systemu oświaty, pracodawcami, instytucjami		
						10.3	upowszechnianie mobilności krajowej i międzynarodowej studentów na kierunkach przygotowujących do pracy w zawodzie nauczyciela		
				4	ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI POZA EDUKACJĄ FORMALNĄ	11	Wspieranie rodzin w zakresie opieki, wychowania i rozwoju umiejętności	11.1	upowszechnienie korzystania ze wsparcia instytucjonalnego w opiece, wychowaniu i rozwoju umiejętności dzieci i młodzieży
								11.2	upowszechnienie korzystania ze wsparcia instytucjonalnego w opiece i rozwoju umiejętności dorosłych osób zależnych
								11.3	rozwijanie istniejącej i tworzenie nowej oferty instytucjonalnej dla opiekunów dorosłych osób zależnych, w tym wspieranie kondycji fizycznej, psychicznej i emocjonalnej
								11.4	rozwijanie istniejącej i tworzenie nowej oferty instytucjonalnej dla rodziców/opiekunów, w tym wspieranie kondycji fizycznej, psychicznej i emocjonalnej
								11.5	rozwijanie istniejącej i tworzenie nowej oferty instytucjonalnej dla opiekunów dorosłych osób zależnych w zakresie umiejętności niezbędnych do dobrego wykonywania funkcji opiekuńczych
11.6	rozwijanie istniejącej i tworzenie nowej oferty instytucjonalnej dla rodziców/opiekunów w zakresie umiejętności rodzicielskich								
11.7	tworzenie i realizacja programów społecznych nakierowanych na wsparcie umiejętności dzieci, młodzieży i dorosłych osób zależnych								
11.8	wspieranie rodzin w łączeniu pracy zawodowej i życia rodzinnego oraz osobistego								
11.9	rozwijanie istniejących i inicjowanie nowych działań na rzecz ułatwiania powrotu opiekunów osób zależnych na rynek pracy, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb kobiet								
12	Wspieranie kadr zarządzających i uczących w edukacji pozaformalnej i wspierających uczenie się nieformalne	12.1	rozwijanie umiejętności przywódczych kadr zarządzających, w tym:					• rozwijanie umiejętności doboru nowych kadr	
				• rozwijanie umiejętności uzewnętrzniania potencjału pracowników					
				• zarządzanie procesami podejmowania decyzji i przepływu informacji umożliwiającymi tworzenie uczącej się organizacji					
				• rozwijanie umiejętności prowadzenia negocjacji i mediacji w celu rozwiązywania konfliktów					
		12.2	wspieranie realizacji przez kadry zarządzające zadań administracyjnych i zarządzania procesami edukacyjnymi, w tym:	• znajomość regulacji prawnych systemu edukacji					
				• umiejętność planowania, pozyskiwania i zarządzania środkami finansowymi					
				• tworzenie i udział w sieciach wsparcia i współpracy (na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym)					
		12.3	przygotowanie i rozwój mechanizmów wykorzystania narzędzi monitoringu i ewaluacji we wspieraniu funkcjonowania instytucji edukacji pozaformalnej						
12.4	wspieranie współpracy:								

			<ul style="list-style-type: none"> <li>• pomiędzy instytucjami edukacji pozaformalnej</li> <li>• instytucjami edukacji pozaformalnej z instytucjami edukacji formalnej, pracodawcami i instytucjami rynku pracy</li> </ul>
	12.5	rozwijanie oferty doskonalenia zawodowego w zakresie:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• stosowania aktów prawnych</li> <li>• umiejętności diagnostycznych i doradczych</li> <li>• umiejętności interpersonalnych</li> <li>• umiejętności dydaktycznych i metodycznych</li> <li>• znajomości i umiejętności posługiwania się nowoczesnymi metodami i technikami w rozwijaniu umiejętności, w tym z wykorzystaniem ICT i AI</li> <li>• instruktażowego projektowania szkoleń, metodyki zdalnego nauczania, między innymi w oparciu o e-learning, blended learning, platformy szkoleniowe, webinaria, grywalizację oraz MOOC-i</li> <li>• edukacji włączającej, patriotycznej, prorodzinnej, międzykulturowej, międzypokoleniowej, obywatelskiej, zdrowotnej, ekologicznej i ekonomicznej</li> <li>• projektowania i wdrażania innowacji w obszarze rozwoju umiejętności</li> </ul>
	12.6	upowszechnianie autoewaluacji i korzystania z jej wyników dla doskonalenia własnej pracy	
	12.7	rozwijanie umiejętności pracy/współpracy z osobami:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zdolnymi</li> <li>• zagrożonymi przedwczesnym kończeniem nauki</li> <li>• o niskim statusie społeczno-ekonomicznym</li> <li>• zamieszkującymi na terenach defaworyzowanych i wykluczonych przestrzennie</li> <li>• z różnorodnymi trudnościami w uczeniu się i ograniczeniami wynikającymi ze stanu zdrowia fizycznego i psychicznego</li> <li>• z imigrantami oraz z obywatelami polskimi powracającymi z zagranicy</li> <li>• ze wszystkich grup niedostosowanych społecznie i wykluczonych społecznie</li> </ul>
	12.8	rozwijanie oferty, metod i narzędzi pracy z różnymi grupami odbiorców, między innymi poprzez street-working, youth-working, wolontariat, uczenie się seniorów i wykorzystanie potencjału seniorów do wsparcia rozwoju innych grup	
	12.9	rozwijanie krajowej oraz zagranicznej oferty praktyk i staży, podnoszenie ich jakości	
	12.10	promowanie udziału w praktykach i stażach	
	12.11	upowszechnianie mobilności krajowej i międzynarodowej	
	12.12	wzmacnianie sieci wsparcia i współpracy kadr uczących	
	12.13	przygotowanie opisów kwalifikacji związanych z funkcjonowaniem kadr oraz włączanie tych kwalifikacji do ZSK	
	12.14	rozbudowa oferty doskonalenia zawodowego kadry kształcącej i doskonalącej kadry uczące w edukacji pozaformalnej między innymi z zakresu:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• najnowszych teorii pedagogicznych (w tym andragogicznych i geragogicznych), psychologicznych, socjologicznych oraz wyników badań na rzecz rozwoju umiejętności i nauczanej dyscypliny</li> <li>• znajomości i umiejętności posługiwania się nowoczesnymi metodami i technikami w pracy dydaktycznej, w tym z wykorzystaniem ICT i AI</li> <li>• przygotowania psychologicznego, pedagogicznego, socjologicznego</li> <li>• rozwijania umiejętności interpersonalnych</li> <li>• dydaktyki akademickiej</li> <li>• projektowania kształcenia i doskonalenia nauczycieli z wykorzystaniem instruktażowego projektowania szkoleń, metodyki zdalnego nauczania, między innymi w oparciu o e-learning, blended learning, platformy szkoleniowe, webinaria, grywalizację oraz MOOC-i</li> </ul>

				<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenia badań naukowych w obszarze uczenia się</li> </ul>	
			12.15	upowszechnienie mobilności krajowej i międzynarodowej kadry kształcącej i doskonalącej kadry zarządzające i uczące w edukacji pozaformalnej;	
			12.16	doposażenie/wyposażenie placówek edukacji pozaformalnej, w tym niwelowanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i dydaktycznych w celu zwiększenia dostępności do oferty edukacyjnej dla osób doświadczających ograniczeń w funkcjonowaniu, w szczególności uwarunkowanych niepełnosprawnością	
		13		Wspieranie kadr instytucji spoza systemu edukacji formalnej i pozaformalnej (realizujących zadania z zakresu opieki, wychowania i edukacji) w zakresie rozwoju umiejętności	
			13.1	rozwijanie świadomości kadr w zakresie znaczenia własnej pracy dla rozwoju umiejętności odbiorców usług instytucji	
			13.2	rozwijanie umiejętności pracy/współpracy, w tym:	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• z rodzicami/opiekunami dzieci i młodzieży</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• ze społecznością lokalną</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• z osobami i rodzinami o niskim statusie społeczno-ekonomicznym</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• z osobami z niepełnosprawnościami i ich rodzinami</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• z osobami z grup niedostosowanych i wykluczonych społecznie i ich rodzinami</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• z cudzoziemcami i ich rodzinami</li> </ul>	
			13.3	rozwijanie umiejętności intra- i interpersonalnych	
			13.4	rozwijanie umiejętności prowadzenia negocjacji i mediacji w celu rozwiązywania konfliktów	
			13.5	rozwijanie współpracy z instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej	
			13.6	rozwijanie umiejętności w zakresie edukacji prorodzinnej, międzykulturowej, międzypokoleniowej, obywatelskiej, zdrowotnej i ekonomicznej	
		13.7	rozwijanie oferty doskonalenia zawodowego w zakresie umiejętności opiekuńczych, wychowawczych i rozwoju umiejętności		
		13.8	upowszechnianie autoewaluacji i wykorzystania jej wyników dla doskonalenia własnej pracy		
		13.9	wspieranie w zakresie własnej kondycji fizycznej, psychicznej i emocjonalnej, między innymi przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu		
		13.10	rozwijanie umiejętności w zakresie podnoszenia kondycji fizycznej, psychicznej i emocjonalnej odbiorców działań		
5	ROZWIJANIE I WYKORZYSTANIE UMIEJĘTNOŚCI W MIEJSCU PRACY	14		Wspieranie rozwoju zarządzania kapitałem ludzkim w miejscu pracy	
			14.1	tworzenie, wdrażanie i monitorowanie strategii zarządzania kapitałem ludzkim	
			14.2	podnoszenie umiejętności przywódczych kadry zarządzającej w tym:	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie umiejętności doboru nowych kadr</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie umiejętności uzewnętrzniania potencjału pracowników</li> </ul>	
				<ul style="list-style-type: none"> <li>• zarządzanie procesami podejmowania decyzji i przepływu informacji umożliwiającymi tworzenie uczącej się organizacji</li> </ul>	
				14.3	podnoszenie umiejętności zarządzania zasobami ludzkimi, w tym zarządzania wiekiem i zarządzania różnorodnością
			14.4	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych narzędzi do planowania i monitorowania rozwoju zawodowego pracowników oraz ich upowszechnianie wśród pracodawców	
			14.5	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych narzędzi diagnozowania zapotrzebowania na umiejętności w miejscu pracy	
			14.6	wspieranie kadr zarządzających w tworzeniu warunków do rozwoju umiejętności i optymalnego ich wykorzystania w miejscu pracy	
			14.7	wspieranie kadr zarządzających w tworzeniu warunków do godzenia życia zawodowego i osobistego, w tym rodzinnego	
14.8	wspieranie w inwestowaniu w rozwój umiejętności pracowników				
14.9	wspieranie budowania relacji interpersonalnych wśród pracowników				



6	DORADZTWO ZAWODOWE	15	Wykorzystanie wysokoefektywnych praktyk pracy dla rozwoju umiejętności (HPWP)	14.10	wspieranie sieci pracowników i promowanie współpracy na poziomie sektora oraz współpracy międzysektorowej		
				14.11	wspieranie sieci pracodawców i promowanie współpracy na poziomie sektora oraz współpracy międzysektorowej		
				15.1	upowszechnianie wiedzy na temat metod wykorzystania umiejętności i wysokoefektywnych praktyk pracy		
				15.2	wspieranie organizacji i kadry zarządzającej we wdrażaniu wysokoefektywnych praktyk pracy uwzględniających umiejętności pracowników, ich potencjał i predyspozycje oraz uwarunkowania osobiste, w tym rodzinne		
				15.3	upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie wykorzystania umiejętności i wysokoefektywnych praktyk pracy		
				15.4	zwiększanie zaangażowania pracowników we wdrażanie wysokoefektywnych praktyk pracy		
				16	Rozwijanie umiejętności pracowników	16.1	wspieranie motywacji pracowników do rozwoju umiejętności
						16.2	promowanie i wspieranie uczenia się w miejscu pracy, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>• wsparcie w rozpoznawaniu potrzeb w zakresie doskonalenia zawodowego i korzystania z wysokiej jakości tego typu usług</li> <li>• rozwijanie elastycznych form uczenia się, w tym: coachingu, tutoringu, mentoringu pracowniczego</li> </ul>
		16.3	rozwijanie współpracy pracodawców z instytucjami uprawnionymi do nadawania kwalifikacji, między innymi w zakresie rozwijania innowacyjnych narzędzi oraz rozwiązań do potwierdzania umiejętności i osiągnięć zawodowych pracowników w miejscu pracy, na przykład tzw. microcredentials lub digital badges				
		17	Rozwijanie, wdrażanie, monitorowanie i ewaluacja efektywnego doradztwa zawodowego dzieci, młodzieży i osób dorosłych	17.1	opracowanie i wdrażanie rozwiązań w zakresie diagnozowania predyspozycji, potrzeb zawodowych i zasobów odbiorców usług doradczych		
				17.2	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych metod i narzędzi wykorzystywanych w doradztwie zawodowym, z uwzględnieniem zróżnicowania potrzeb edukacyjnych osób uczących się		
				17.3	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych działań w obszarze doradztwa, możliwych do zastosowania w edukacji formalnej i pozaformalnej, instytucjach rynku pracy i polityki społecznej		
				17.4	włączanie rodziców/opiekunów uczniów do korzystania z doradztwa zawodowego przy kształtowaniu aspiracji edukacyjnych i zawodowych dzieci		
				17.5	wdrażanie rozwiązań w zakresie wspierania procesów przejścia pomiędzy etapami kształcenia, w tym przejścia z systemu oświaty do kształcenia na poziomie wyższym oraz wejścia na rynek pracy		
				17.6	rozwijanie i tworzenie nowych metod i narzędzi do monitorowania i ewaluowania doradztwa		
				17.7	upowszechnianie korzystania z doradztwa zawodowego na każdym etapie życia, w tym integracja działań w zakresie doradztwa zawodowego realizowanego w instytucjach systemu edukacji oraz rynku pracy		
		18	Przygotowanie i doskonalenie kadr dla doradztwa zawodowego	18.1	przygotowanie kadr do realizacji doradztwa zawodowego kierowanego do zróżnicowanych grup odbiorców		
				18.2	wspieranie w przygotowaniu opisu i włączenia do ZSK kwalifikacji związanych z pracą doradcy zawodowego		
				18.3	doskonalenie zawodowe doradców zawodowych, w tym upowszechnianie korzystania z różnorodnych metod, narzędzi i źródeł danych wspierających realizację zadań z zakresu doradztwa zawodowego		
				18.4	wspieranie w zakresie kondycji fizycznej, psychicznej i emocjonalnej doradców, między innymi przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu		
18.5	rozwijanie krajowej i zagranicznej oferty oraz podnoszenie jakości praktyk i staży dla doradców zawodowych						
18.6	rozwijanie narzędzi internetowych wspierających realizację zadań z zakresu doradztwa zawodowego						

7		19	Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym	18.7	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych sieci doradców zawodowych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym
				18.8	koordynowanie, na poziomie regionalnym i lokalnym, usług z zakresu doradztwa zawodowego świadczonych przez różne podmioty (na przykład szkoły, urzędy pracy)
				19.1	rozwijanie systemu prognozowania zapotrzebowania na umiejętności, kwalifikacje i zawody, w tym:
					• rozwijanie istniejących i tworzenie nowych rozwiązań organizacyjnych
					• integracja i rozbudowa istniejących oraz tworzenie nowych metod i narzędzi diagnozowania
				• opracowanie i wdrażanie standardów przetwarzania informacji, wynikających z diagnoz bieżących i analiz megatrendów, wyników badań przekrojowych oraz modelowania prorozwojowego, z uwzględnieniem różnic terytorialnych	
	19.2	rozwijanie systemu informowania o aktualnym i przyszłym zapotrzebowaniu na umiejętności, kwalifikacje i zawody			
	19.3	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych rozwiązań w zakresie monitorowania karier absolwentów			
	WSPÓŁPRACA PRACODAWCÓW Z EDUKACJĄ FORMALNĄ I POZAFORMALNĄ	20	Rozwijanie współpracy pomiędzy pracodawcami a instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej	20.1	rozwijanie istniejących i tworzenie nowych form współpracy na każdym etapie kształcenia, szkolenia i egzaminowania
				20.2	wspieranie rozwiązań organizacyjnych i finansowych, w tym:
					• wspieranie instytucji i organizacji wzmacniających współpracę między pracodawcami a instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej
				• opracowanie i wdrażanie, we współpracy z branżowymi organizacjami pracodawców, rozwiązań systemowych rozwijających współpracę, między innymi poprzez organizację branżowych konkursów umiejętności zawodowych	
				20.3	promowanie istniejących i tworzenie nowych rozwiązań motywujących pracodawców do zwiększania zakresu współpracy z instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej
20.4				wykorzystanie platform edukacyjnych uwzględniających wymianę informacji pomiędzy pracodawcami a instytucjami edukacji formalnej i pozaformalnej	
20.5		wspieranie pracodawców w przygotowywaniu opisów kwalifikacji rynkowych oraz włączanie kwalifikacji rynkowych do ZSK			
20.6		wspieranie pracodawców, w tym instruktorów i opiekunów praktyk, w zakresie przygotowania do pracy z uczniem lub studentem realizującym kształcenie praktyczne w rzeczywistych warunkach pracy			
21		Rozwijanie jakościowe i ilościowe praktyk i staży krajowych i zagranicznych dla osób uczących się w ramach edukacji formalnej i pozaformalnej	21.1	rozwijanie krajowej i zagranicznej oferty oraz podnoszenie jakości praktyk i staży	
			21.2	promowanie udziału w praktykach i stażach	
			21.3	upowszechnianie mobilności krajowej i międzynarodowej	
22		Rozwijanie jakościowe i ilościowe praktyk i staży krajowych i zagranicznych dla kadry kształcącej	22.1	rozwijanie krajowej i zagranicznej oferty oraz podnoszenie jakości praktyk i staży	
	22.2		promowanie udziału w praktykach i stażach		
	22.3		upowszechnianie mobilności krajowej i międzynarodowej		
23	Rozwijanie zaplecza technicznego, dydaktycznego i instytucjonalnego kształcenia	23.1	wspieranie rozwoju zaplecza instytucjonalnego dla celów badawczych i rozwojowych kształcenia zawodowego		
		23.2	doposażenie/wyposażenie, we współpracy między innymi z pracodawcami, pracowni i warsztatów kształcenia zawodowego dla:		
• szkolnictwa branżowego					

			zawodowego uwzględniającego rzeczywiste warunki pracy	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolnictwa wyższego</li> </ul> <p>w tym: niwelowanie barier architektonicznych, komunikacyjnych i dydaktycznych w celu zwiększenia dostępności do oferty edukacyjnej dla osób doświadczających ograniczeń w funkcjonowaniu, w szczególności uwarunkowanych niepełnosprawnością</p>		
				23.3 tworzenie i rozwój centrów kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego na potrzeby uczniów, studentów i pracowników oraz innych osób uczących się		
8	PLANOWANIE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE I POTWIERDZANIE UMIEJĘTNOŚCI	24	Integracja edukacji formalnej, pozaformalnej i uczenia się nieformalnego	24.1 rozwijanie i promowanie Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>rozwijanie oferty kwalifikacji na wszystkich poziomach PRK</li> <li>rozwijanie oferty kwalifikacji na 5. poziomie PRK w ramach szkolnictwa branżowego i wyższego</li> <li>rozwijanie innowacyjnych narzędzi związanych z umiejętnościami, kwalifikacjami, zawodami, w tym wykorzystujące: machine learning, big data</li> <li>rozwijanie i promowanie walidacji i certyfikowania, w tym digitalizacji etapowego gromadzenia i uznawania osiągnięć</li> <li>upowszechnianie ZSK wśród pracodawców, instytucji rynku pracy i pracowników</li> <li>wzmacnianie koordynacji ZSK dla zapewnienia spójności jego podsystemów</li> <li>wzmacnianie współpracy regionalnej i ponadregionalnej w zakresie rozwoju ZSK</li> </ul>		
				24.2	rozwijanie i promowanie Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji, w tym: <ul style="list-style-type: none"> <li>rozwijanie i zwiększanie funkcjonalności ZRK</li> <li>uzupełnianie informacji o kwalifikacjach włączonych do ZSK i instytucjach z nimi powiązanych</li> </ul>	
					24.3 rozwój i promocja Bazy Usług Rozwojowych (BUR)	
				25	Rozwijanie doradztwa walidacyjnego oraz potwierdzania efektów wcześniejszego uczenia się (RPL) na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym	25.1 upowszechnianie założeń i celów potwierdzania efektów wcześniejszego uczenia się
						25.2 wdrażanie i upowszechnianie możliwości potwierdzania efektów uczenia się nabytych w ramach edukacji pozaformalnej i uczenia się nieformalnego
						25.3 rozwijanie doradztwa walidacyjnego
						25.4 włączanie pracodawców w proces walidacji
		25.5 promowanie możliwości powrotu do edukacji formalnej				
		25.6 tworzenie sieci współpracy pomiędzy instytucjami certyfikacyjnymi a instytucjami rozwijającymi umiejętności				